

MIHAI VITEAZUL ȘI ACȚIUNILE SALE ÎN DOBROGEA

La sfârșitul secolului al XVI-lea, în spațiul geopolitic românesc s-a afirmat o personalitate de excepție, ale cărei idei și fapte au corespuns aspirațiilor de veacuri ale poporului nostru, reprezentând un simbol pentru generațiile viitoare - Mihai Viteazul.

Moștenind situația unei vasalități epuizante la umbra celui mai puternic stat din această parte a lumii, grefată pe trăsăturile personalității sale energice, și animat de dorința ardentă de a-și vedea țara liberă de sub turci, Mihai Viteazul devine întruparea unui ideal politic, personificarea ideii de libertate și independență. Două idei-forță, pe care le-a și transpus în faptă, și care sunt constante ale poporului nostru, au marcat acțiunile sale: ideea de apărare a creștinătății europene și cea a unificării politice a celor trei țări române¹.

Pentru Mihai Viteazul, realizatorul celui mai grandios deziderat al evului mediu românesc, concretizat doar în antichitate prin unitatea lumii geto-dace, spațiul dintre Dunăre și Mare a avut o importanță aparte. Născut în orașul de la confluența Ialomiței cu Dunărea, Târgul de Floci, Mihai Viteazul este singurul domn zămislit de Bărăganul ialomițean.

La sfârșitul secolului al XVI-lea, autoritatea domnilor Țării Românești se limita spre sud și est la malul Dunării, pe care Mihai Viteazul a perceput-o și considerat-o fluviu românesc, arteră de importanță vitală a creștinătății. Deși nu avem mărturii privind prezența lui Mihai Viteazul în Dobrogea, înainte de a deveni domn, putem presupune că îi erau cunoscute de timpuriu realitățile de aici².

Continuitate firească a Daciei, atât sub aspect geografic, cât și etnic, locuită preponderent de aceeași populație ca și spațiul carpato-danubian, Dobrogea a cunoscut o existență neîntreruptă și o civilizație proprie, chiar dacă vicisitudinile istoriei s-au manifestat mai pregnant în acest teritoriu, care a constituit, prin excelență, un culoar de scurgere a năvălitorilor și, totodată, un teatru predilect pentru numeroase războaie³. Vreme de patru secole și jumătate, istoria românilor din Dobrogea este marcată de stăpânirea Imperiului otoman. După cucerirea ei de către sultanul Mehmed I, Dobrogea devine provincie a Imperiului Otoman, având un rol strategic de prim ordin⁴, dar și un important rol economic. Aceasta a însemnat o grea lovitură pentru Țara Românească, atât datorită pierderii litoralului, cu porturi ce ofereau țării mari posibilități de a întreține relații comerciale cu o arie geografică întinsă, cât mai ales prin faptul că acum era expusă atacurilor otomane din răsărit, prin folosirea Dobrogei de către otomani ca bază de atac atât împotriva Țării Românești, cât și a Moldovei⁵. De aceea, ne par firești încercările succesorilor lui Mircea cel Bătrân de a înlătura, prin forța armelor, dominația otomană. Interesul manifestat de domnia Țării Românești pentru spațiul danubiano-pontic continuă sub diferite forme. Astfel se explică menținerea în titulatura unora din urmașii lui Mircea cel Bătrân a formulei "până la Marea cea Mare", ce indică stăpânirea Dobrogei, care, deși nu mai corespundea realității, o găsim înscrisă în documentele lui: Mihail Voievod, ale lui Radu Prasnaglava și ale lui Vlad Dracul⁶.

Intențiile otomanilor devin mai mult decât evidente când aceștia au început să-și întărească forțele militare în Dobrogea, reconstituind vechile fortificații și ridicând altele noi și, în paralel, trecând la colonizarea ei cu elemente musulmane⁷.

Românii dobrogeni, împinși spre regiunile păduroase, spre Dunăre și țărmul mării, și-au menținut

¹ Adina Berciu Drăghicescu, Florin Stănculescu, *Temeiurile istorice ale primei uniri a românilor*, Editura Ministerului de Interne, Buc., 1993, p.159.

² Observații sugerate de istoricul Aristide Ștefănescu.

³ Tudor Mateescu, *Permanența și continuitatea românilor în Dobrogea*, Direcția Generală a Arhivelor Statului din R.S.R., Buc., 1979, p.5-6.

⁴ Mustafa Ali Mehmed, *Aspecte din istoria Dobrogei sub dominație otomană în veacurile XIV-XVI (Mărturiile călătorului Evlia Celebi)*, în *Studii.Revista de Istorie*, XVIII, 1965, nr.5, p.1101-1104.

⁵ Tudor Mateescu, *Dobruja according to Michael the Brave Plan*, în *R.E.S.E.E.*, Tome XV, 1977, No.2, p.273-278.

⁶ Mihail Voievod în 1418 și 1419, Radu Prasnaglava în 1421, Vlad Dracul în 1440, în *D.R.H., B, Țara Românească*, Buc., 1966, p.88-158.

⁷ Al.P.Arboare, *Contribuțiuni la studiul așezării tătarilor și turcilor în Dobrogea*, în *Arhiva Dobrogei*, II, 1919, nr.3-4, p.215.

ocupațiile străvechi, fiind, de fapt, singurul grup etnic cu caracter rural-agricol al provinciei⁸, și totodată, cel mai numeros, în ciuda colonizării otomane.

Existența continuă a unei populații românești în Dobrogea după anul 1417, este atestată de mărturii scrise chiar din secolul al XV-lea⁹.

O seamă de evenimente de la sfârșitul secolului al XVI-lea constituie o dovadă că Dobrogea nu fusese dată uitării de domnii Țării Românești. Mentalității lui Mihai Viteazul, om născut în apropierea unei mari artere de circulație europeană ce ducea la Marea Neagră și de aici în întreaga lume, nu-i puteau fi străine spiritul și curajul aventurii, însă al aventurii înțelepte. Începutul rupturii cu Poarta s-a făcut, desigur, după o analiză profundă a conjuncturilor și a momentului prielnic. La sfârșitul secolului al XVI-lea, în vremea sultanului Murad III (1567-1595), Imperiul Otoman purta de aproape o jumătate de veac stigmatul închistării și al crizei. Cu toate acestea, el reprezenta, în acel moment, cel mai mare imperiu din zonă și deținea o forță militară capabilă să înspăimânte și să strivească în înaintarea sa spre centrul Europei. Însăși organizarea Ligii Sfinte, în această vreme, se constituie într-un argument convingător privind puterea marelui Imperiu Otoman.

Ajuns la tron în mijlocul zăngănitului de arme, din timpul conflictului dintre Imperiul Habsburgic și Otoman, conflict devenit "războiul cel lung" (1593-1603), Mihai Viteazul s-a aliniat imediat frontului antiotoman "Ligii Sfinte", așa cum făcuseră și domnul Moldovei, Aron Tiranul și Sigismund Bathory, principele Transilvaniei.

Din punct de vedere militar, Țara Românească putea fi invadată de forțe otomane venind din două direcții: fie din sud, prin vadul de la Giurgiu, fie din răsărit, venind din Dobrogea; se impunea, pentru siguranța Țării Românești ca cel puțin una din direcțiile de atac să fie anihilată sau blocată. Iată de ce Dobrogea a fost prima provincie românească ce a intrat în atenția și în planul de acțiune al marelui voievod.

La scurtă vreme după declanșarea ridicării antiotomane prin nimicirea garnizoanelor, uciderea dregătorilor și creditorilor otomani din București, ceea ce crea premisele pentru trecerea și ocuparea liniei strategice a Dunării¹⁰, Mihai Viteazul își îndreaptă oștile spre Giurgiu. Cetatea și raiaua de aici formau capul de pod de unde se supravegheau acțiunile domnului din București; se impunea, deci, anihilarea acestui cuib primejdios¹¹. Orașul este ars, o parte a populației este prinsă, alta ucisă, dar cetatea cu ziduri puternice nu poate fi cucerită¹².

Acțiunea lui Mihai Viteazul nu era izolată, ea se conjuga cu aceea a domnului moldovean și a principelui transilvan, astfel că, domnul muntean pornea la acțiune având spatele asigurat. În acest context, sultanul Murad III la 18/28 noiembrie 1594 a "strigat" război împotriva lui Mihai Viteazul și Aron Vodă, numind și noi domni pentru tronurile românești¹³. Dar, ceea ce predomină personalitatea militară a lui Mihai Viteazul, spiritul ofensiv, și-a spus și acum cuvântul; nu-și așteaptă adversarul,

⁸ Tudor Mateescu, *Permanența...*, p.18.

⁹ Astfel, românii participanți la cruciada din 1444, încheiată prin dezastrul de la Varna, așa cum au consemnat cronicarii Duglosz, Calimach și Bonfinius au fost singurii care au găsit, în retragere, drumul cel mai scurt, prin Dobrogea, spre Dunăre; știrea constituie o dovadă incontestabilă a menținerii unor legături strănse între provincia pontică și Țara Românească după 1417, apud C.Brătescu, *Dobrogea la 1444. Lupta de la Varna*, *Arhiva Dobrogei*, II, 1919, nr.2, p.103-105. *Cronica de la Nürnberg* atestă că pe la 1493 în insulele Dunării, între care și Peuce, locuiau români, apud T.Mateescu, *Permanența...*, p.19. În regulamentul vamal (Kanunname) al Silistrei, din timpul lui Süleyman I, se menționează populația creștină a acestui oraș, cf. T.Mateescu, *op.cit.*, p.20. Paolo Giorgio face observația că orașele Dobrogei nu erau locuite numai de turci sau numai de creștini, dar că în fiecare din ele "numărul creștinilor este mai mare decât al turcilor", cf. I.Bitoleanu, *Valoarea documentară lăsată de călătorii străini despre Dobrogea (sec.XIV-XVII)*, în *Comunicări de istorie a Dobrogei*, II, MINA Constanța, 1983, p.24.

¹⁰ Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria românilor dintre Dunăre și Mare. Dobrogea*, Editura Științifică și Enciclopedică, Buc., 1979, p.217.

¹¹ Manole Neagoe, *Mihai Viteazul*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976, p.42.

¹² La 15 noiembrie, Mihai Viteazul cu oștile sale și ajutoarele din Transilvania a atacat Giurgiu. "Năvălind cu iuțeală asupra pasului [...] îi dederă foc și trecură tot ce le ieși înainte sub sabie", N.Bălcescu, *Români supt Mihai Voievod-Viteazul*, Editura Albatros, Buc., 1973, p.41. "[...] ocolind cetatea Giurgiovolului, începură a o bate cu tunurile cităva vreme. Văzînd Mihai Vodă că nu poate să o dobîndescă, căci venea turcilor ajutor arme și bucate de la cetate de la Rusciuc, o năpusti și iarăși s-au întors în scaun la București", *Istoria Țării Românești 1290-1690. Letopiseșul Cantacuzinesc*, Editura Academică R.P.R., Buc., 1960, p.56.

¹³ Ioan Sirbu, *Istoria lui Mihai vodă Viteazul domnul Țării Românești*, Ed. Facla, Timișoara, 1976, p. 117. Vezi și Aurel Decei, *Relații româno-orientale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, p.224.

acțiunile sunt rezezi și prompte, iar primul scop pe care-l urmărește se definește într-o gândire militară limpede.

Astfel, la 10 decembrie 1594, oastea munteană și un corp de oaste transilvan, condus de Albert Király, sunt trimise asupra Cetății de Floci¹⁴. Cetatea a fost prădată și distrusă. De aici, trecând Dunărea pe gheață, "prefac în cenușă Șistovul"¹⁵. La 1 ianuarie 1595¹⁶, oști muntene conduse de frații Buzești, alături de corpul de tunari ai lui Király, trec, din porunca domnului, să atace Hârșova, "[...] cetate întărită [...] aflată cale de o zi de la Brăila" după cum afirma în cronica sa Baltasar Walther. "[...] aici s-a încins o luptă aprigă, chiar pe gheața fluviului - afirma cronicarul - cei mai mulți (dintre turci) fiind uciși, ceilalți alungați, iar bogatul oraș prădat. Totuși, cetățuia fiind apărată cu dârzenie de garnizoana turcească, ei i-au dat foc [...]". *Letopisețul Cantacuzinesc* consemnează: "[...] și fură biruiți turcii; gonindu-i pe gheață îi tăiară foarte rău. Și aprinseră și Hârșova"¹⁷.

În acea vreme, Hârșova era un oraș mare, de graniță, cu important rol administrativ-militar. Pe lângă puternica garnizoană cantonată în cetate, exista și un număr mare de negustori, fapt ce explica bogăția prăzilor luate de români: "[...] prada făcută în acest oraș fu așa de mare, încât românii trebuiră să treacă Dunărea (înapoi) spre a-și duce avuțiile ce îi împovăra în țară", afirma Nicolae Bălcescu¹⁸.

La acea dată, Hârșova concentra vestigii ale fortificațiilor de epocă romană, fortificații bizantine de secol X-XI și intervenții genoveze din secolul al XIII-lea¹⁹.

Cetatea avea un plan patruleter, cu trei incinte marcate prin cele trei centuri de ziduri puternice²⁰. Zidurile celei de-a doua incinte se frâng ușor pe latura de nord, la dreapta și stânga unei porți ce facilita accesul dinspre oraș; poarta era întărită cu bastioane, căpătând astfel o rezistență sporită în cazul unui atac. Zidurile păstrate aici, dar observabile și pe laturile de est și vest, au o înălțime de 6-7 m și o grosime de 3,5 m. Partea de sud a cetății, spre Dunăre, acolo unde se află și portul, este la o diferență de nivel cca. 30 m de restul cetății, fiind străjuită de doi pinteni stâncoși, având aspectul unei faleze perfect verticale, excluzând astfel accesul. Pe această latură, amenajarea genoveză, denumită "cetatea de jos", prezintă un zid gros ce blochează deschiderea dintre cele două stânci. Pentru sporirea rezistenței, zidul este, din construcție, frânt în unghi obtuz. Accesul din port până în cetate se făcea printr-un sistem de scări săpate în piatră. Cei doi pinteni stâncoși erau străbătuți de tuneluri tainice și dotați cu platforme spre Dunăre, asigurând atât inaccesibilitatea cât și o eficientă supraveghere a fluviului. Zidul nordic al celei de-a treia incinte era dotat cu un bastion patruleter, numit "Turnul Comandantului", turn înzestrat cu un sistem de scări exterioare ce asigurau urcarea unui observator până la partea cea mai înaltă a construcției, de unde se putea observa cu privirea până departe, peste Dunăre, în Ialomița.

Iarna deosebit de aspră, i-a permis lui Mihai Vitezul să treacă Dunărea pe gheață, rapid, prin surprindere și în zilele următoare. Astfel, în timp ce la Giurgiu și Rusciuc se desfășura atacul forțelor turcești, corpuri de oaste comandate de banul Mihalcea au înaintat spre Silistra, pe care o ating la 8 ianuarie 1595. "[...] trecând ei din nou fluviul, distrug orașul Durostorum [...] numit și Silistra, unde este reședința sangeacului [...] devenit amenințător prin întăriturile sale, (oraș) mare, renumit prin negoț [...] (pe care) după câștigarea unei memorabile lupte și arzând de mânie, l-au nimicit cu tunurile [...]"²¹. Cetatea, însă, nu a putut fi luată.

De aici, soldații lui Mihai Vitezul au fost trimiși mai departe, atingând Măcinul, iar alții în susul

¹⁴ Turcii acestei "cetăți deschise [...] în mare număr supărau pe supușii români", Dan Simonescu, *Cronica lui Baltasar Walther despre Mihai Vitezul în raport cu cronicile interne contemporane*, SMIM, III, 1959, Ed. Acad. R.P.R., p.67. Vezi și I. Sirbu, *op. cit.*, p.118.

¹⁵ Dan Simonescu, *op. cit.*, p.73. Vezi și I. Sirbu, *op. cit.*, p.119.

¹⁶ Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 67 "[...] atacă venind pe Dunărea înghețată altă cetate întărită Hirșova, aici s-a încins o luptă aprigă chiar pe gheața fluviului, cei mai mulți (dintre turci) fură uciși [...] iar bogatul oraș prădat". Vezi și I. Sirbu, *op. cit.*, p.118.

¹⁷ *Letopisețul Cantacuzinesc*, p.58.

¹⁸ N. Bălcescu, *op. cit.*, p.43-44.

¹⁹ Vasile Cucu, Marian Ștefan, *România. Ghid atlas al monumentelor istorice*, Editura Sport-Turism, București, 1979, p.192.

²⁰ Cercetări arheologice inițiate de Universitatea "Ovidius" Constanța și MINA Constanța, iulie 1993, colectiv din care am făcut și eu parte; coordonarea șantierului a aparținut prof. dr. Panait I. Panait.

²¹ Dan Simonescu, *op. cit.*, p.68.

Dunării, așa cum notează cronicariul Radu Popescu "[...] cât au putut ajunge înlăuntrul Țării Turcești"²².

Moartea sultanului Murad al III-lea, la 16 ianuarie 1595, și urcarea pe tron a fiului său, Mehmed al III-lea, dornic să-și extindă cuceririle până la Roma²³, au avut ca rezultat numirea doi domni: pentru Țara Românească, Bogdan, fiul lui Iancu Sasul și Ștefan Surdul în Moldova, pentru ca mai înainte de Roma trebuiau rezolvate problemele de la Dunăre.

Victoria obținută asupra forțelor otomane la Rusciuc și Silistra a îndepărtat presiunile pretendenților la tronurile ambelor țări; atât Mustafa-pașa, cât și Hasan Hadambul-pașa, însărcinați cu aducerea noilor domni, au fost uciși, ca de altfel și Ștefan Surdul; doar Bogdan, cum spune Nicolae Bălcescu, "fu mai norocit", reușind să fugă la Constantinopol. "Oastea binecuvântată a suferit, cu voia lui Allah, înfrângere și zdrobire", notează Karacelebi Zade.

Capturarea artileriei la Rusciuc și victoria de la Silistra au îngăduit forțelor românești atacarea simultană a celor mai importante puncte de concentrare otomană din Dobrogea și de la Dunărea de Jos.

Oștile lui Mihai Viteazul atacă din nou Hârșova și Silistra, la care se adaugă și Turtucaia, reușind să ajungă până la Brăila, a cărei cetate este ocupată în martie 1595.

Brăila era cel mai mare, mai bogat și mai populat oraș al țării în josul Dunării. Atacul de aici a adus un mare rezultat: cea dintâi cucerire și distrugere a uneia din cetățile cel mai mult râvnite ale turcilor de pe malul stâng. "[...] începură a o bate cetatea tare și o sparseră pîn în pămînt, și mulți turci periră", stă scris în *Letopiseșul Cantacuzinesc*²⁴.

De la Dunărea de Jos, Albert Király²⁵ anunța într-o scrisoare din 24 aprilie 1595 un atac asupra Babadagului.

În urma campaniei din iarna 1595, încheiată înainte de dezghețul Dunării, sistemul militar otoman era, în mod practic, paralizat și incapabil să-și mai exercite atribuțiile pentru care fusese creat. Raguzanul Paolo Giorgio relatează că după această lovitură, nu mai exista o pază bună a turcilor în Dobrogea. Trebuie amintit că în lunile de iarnă Aron Vodă, sprijinit de cazaci și de un corp de oaste ungurească, atacă cetățile turcești din sudul Moldovei. Tătarii și turcii înregistrează pierderi însemnate la Bender (Tighina), Cetatea Albă și Oblucita (Isaccea).

În urma acțiunilor de la Dunăre, forțele românești au capturat cca. 160 de luntrii, care, împreună cu ambarcațiunile deja existente, au format o veritabilă flotilă de intervenție asupra vaselor turcești²⁶.

Un raport venețian din martie 1595 notează criza alimentară de la Istanbul ca urmare a acțiunilor moldo-vlahe de la Dunărea de Jos²⁷.

Stăpânind linia Dunării, țările române opreau practic aprovizionarea, nu doar a garnizoanelor din sud, ci și a Istanbulului²⁸.

Agentul britanic la Istanbul, Barton, scria guvernului său în martie 1595: "De curînd a sosit știrea că prințul Valahiei [...] a asediat Vidinul [...] și a devastat toată țara din jur [...] ocupînd Dunărea pe ambele maluri", reușind astfel, "să oprească orice transport de alimente sau muniții spre tabăra turcească din Ungaria și, de asemenea, pentru a bloca orice comerț dinspre acele locuri înoace"²⁹.

Cu o mare extindere, aceste atacuri și-au atins ținta, pentru că în acest fel amenințarea Țării Românești de către trupele Imperiului otoman din Dobrogea în timpul războaielor purtate de Mihai Viteazul, a fost mult redusă. Fiecare lovitură dată mai târziu a fost de mică importanță³⁰. În primăvara lui

²² Radu Popescu, *Istoriile domnilor țării românești, Cronicari munteni*, 2, Editura Minerva, București, 1984, p.91.

²³ Nicolae Iorga, *Istoria lui Mihai Viteazul*, Ed. Militară, 1968, p.152.

²⁴ *Letopiseșul Cantacuzinesc*, p.59.

²⁵ Nicolae Iorga, *op. cit.*, p.151.

²⁶ *Ibidem*, p.143.

²⁷ *Ibidem*, p.161: "Rebelii luînd gurile Dunării în Marea Neagră, țin strîns asediat acest oraș în ce privește toate proviziile, așa încît aici pîinea e foarte scumpă și ce e mai rău, nu se află pe bani, carnea e de un preț peste măsură, și tot așa și cu orice altfel de mijloace de trai".

²⁸ A.Rădulescu, I.Bitoleanu, *op. cit.*, p.219.

²⁹ Cf. *Istoria militară a poporului român*, III, Ed. Militară, 1987, p.147.

³⁰ Tudor Mateescu, *Dobruja [...]*, p.273-278.

1596, 1080 de haiduci³¹, sub comanda lui Veliciko, trimiși de Mihai Viteazul, au atacat și au ars Babadagul³².

La 16 octombrie 1598, Mihai Viteazul scria arhiducelui Maximilian că s-a decis să treacă iar Dunărea "să ardă și să pradă toată Dobrogea"³³.

Acțiunile militare din Dobrogea s-au dus cu sprijinul nemijlocit al populației românești din zonele de luptă ce putea furniza cele mai bune informații despre efectivele și dotările garnizoanelor turcești, ca și despre convoaiele de provizii.

Politica lui Mihai Viteazul la Dunărea de Jos a periclitat stăpânirea otomană din Balcani, acțiunile românilor simulând lupta de eliberare a populației dominate³⁴.

Frontul dobrogean a constituit o preocupare constantă a domniei lui Mihai Viteazul. Aici, însă, războiul îmbracă un caracter special. Nu putea fi vorba de o recucerire, pentru că aceasta ar fi condus la un permanent război pe mai multe fronturi. Era, în primul rând, vorba de îndepărtarea pericolului unui atac prin surprindere pornit din principalele fortărețe deținute de otomani, obiectiv ce presupunea, în mod iminent, stăpânirea liniei Dunării.

Este adevărat că vistiernicul Stavrinov a notat în cronică sa că, după victoria de la Gurăslău, Mihai Viteazul intenționa să "descindă în Țara Românească și apoi să treacă în Turcia", unde, printre alte teritorii, dorea să includă și Dobricia (Dobrogea), ceea ce ar fi însemnat realizarea unui stat centralizat carpato-dunăreano-pontic. Însă, afirmația lui Stavrinov, este expresia unei năzuințe, a unei dorințe generată de tendința firească de recompunere a unui organism etnic despărțit în mod arbitrar și brutal, o dorință greu viabilă în conjunctura politică internațională a începutului de secol XVII, când jocul de interese al marilor state vecine nu putea îngădui ființarea românilor în cadrul unui stat unitar și în limitele firești ale hotarelor lor.

Vor mai trebui să se scurgă alte secole de luptă până când se va înfăptui idealul politic realizat de Mihai Viteazul la cumpăna secolelor XVI-XVII, pe care Europa a refuzat să-l conceapă până la 1878 (reintegrarea Dobrogei) și nu a putut să-l admită până la 1918, când s-a realizat Marea Unire și s-a reîntregit neamul românesc.

EUGENIA CRĂCIUN
Universitatea "Ovidius"
Constanța

³¹ *Călători străini despre țările române*, III, p.403.

³² *Letopiseșul Cantacuzinesc*, p. 65: "Iar turcii se strânsă de toate părțile și purceseră după Velicico și-l ajunseră la un loc ce se chiamă Comisul și deteră război unii cu alții și fu război trei zile [...] și fu biruit Velicico [...]"

³³ Cornelia Bodea, *O tipăritură spaniolă din 1599 despre campaniile lui Mihai Viteazul la sudul Dunării*, în *Mihai Viteazul. Culegere de studii*, Buc. 1975, p.188.

³⁴ Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 143.